

Let op de bron!
Goddelijk en speels?

Gezondheid en ziekte
Wegen naar genezing

**Recensie van een
misleidend boek**

Bijbel & Onderwijs wil de christelijke levensbeschouwing in opvoeding en onderwijs integreren. Die levensbeschouwing

- baseert zich op de Bijbel (bijbelcentrisch),
- is gericht op de persoon van Jezus Christus (christocentrisch).

B&O
Bijbel & Onderwijs

Colofon

B&O Magazine

Uitgave: vereniging Bijbel & Onderwijs
19e jaargang, nr. 2, juli 2016.

Periodiek voor leden en donateurs van de vereniging Bijbel & Onderwijs.

Bestuur

Ir. J. Hak, J. Hobé, E. Ligtenberg,
mevr. drs. I. Matzken MA, ing.,
J. Oudshoorn en L. Snijder

Bureau (kantoor)

Wilgenhof 34, 4283 JB Giessen
Tel. 0183 449 793

Openingstijden

Dinsdagmiddag en donderdagmiddag
van 13.00 - 16.00 uur

Redactie

Bestuur

Aan dit nummer werkten mee

mevr. D. Kuzmenko-Kwakkel, mevr.
E. Nannen, J.P. Oudshoorn, drs. R.v.d.Ven.

Redactie- en correspondentieadres

Wilgenhof 34, 4283 JB Giessen
Tel. 0183 449 793
E-mail: info@bijbelenonderwijs.nl
secretaris@bijbelenonderwijs.nl
Website: www.bijbelenonderwijs.nl

Lidmaatschap en opzegging

Het lidmaatschap van de vereniging
Bijbel & Onderwijs bedraagt €15,- en
loopt van 1 januari t/m 31 december.

**Opzegging dient plaats te vinden
vóór 1 december.**

**Overname van artikelen is alleen toege-
staan met toestemming van de redactie.**

Testament

Wilt u onze vereniging testamentair ge-
denken? De ten naamstelling dient te
luiden: Vereniging Bijbel & Onderwijs te
Giessen. De vereniging
bezit rechtsgeldigheid en
is ingeschreven bij de Ka-
mer van Koophandel, dos-
siernummer 40507771

IBAN nr. NL67INGB0000824575
BIC nr. INGBNL2A

Vormgeving en Druk:

WoodyDesign Multimedia, Veenendaal

Deze keer in het magazine:

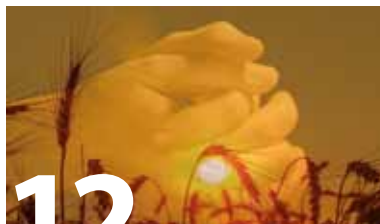
3 Vooraf

4 Let op de bron!

“Helaas is er geen Bijbelse toetsing uitgevoerd en zijn geestelijke achtergronden niet uitgediept.”

8 Recensie van een misleidend boek

12 Gezondheid en ziekte

“Wetenschappelijke en Bijbelse toetsing zijn broodnodig.”

16 Waar een keuze voor een school toe kan leiden.

“In principe zouden alle levensproblemen tot slaapstoringsen en ziekten leiden, als God niet zijn Zoon Jezus Christus en Zijn Woord gegeven had.”

18 Kort nieuws

De bekering van Saulus

We ontmoeten Saulus voor het eerst bij het sterven van Stephanus. Wat zag hij? Hij zag een gelovige, die niet schroomde de Here Jezus te belijden. Een man die vergeving vroeg voor zijn vijanden die hem stenigden. Een man die triomferend de hemel inging.

Wie was Saulus?

Hij was een gelovige Joodse jongeman, die onderricht was door de beste leraar in Israël, Gamaliël, een voor-
aanstaand schriftgeleerde. Hij werd onderwezen in de Schriften. Hij kende die door en door. Wat was het gevolg van dit onderricht? Hij werd een fanatieke vervolger van de volgelingen van de Here Jezus.

De vervolging van de christenen door Saulus.

De vervolger: *Nog dreiging en moord blazende tegen de discipelen des Heren, ging naar de hogepriester, en vroeg van hem brieven naar Damascus voor de synagogen, om, als hij mannen en vrouwen die van die weg waren, zou vinden, hen gevankelijk naar Jeruzalem te brengen* (Hand 9:1 en 2). De vervolgers: De haat strekte zich uit tot allen die de **Here Jezus** volgden en liefhadden. De vervolging: Hij drong er zelf op aan om naar Damascus gestuurd te worden. Hier was na de christenvervolging in Jeruzalem een grote gemeente ontstaan.

Welke eigenschappen bezat Saulus?

Ten eerste zijn gedrevenheid. Die is altijd gebleven. Daarnaast zijn streven naar perfectionisme en zijn wil om zijn missie te volbrengen. Het was voor hem niet voldoende dat Jeruzalem bevrijd was van deze "gevaarlijke sekte".

Zijn reis naar Damascus.

Hij geloofde werkelijk de Schrift te kennen. Hij geloofde werkelijk een ijveraar voor God te zijn. Hij trachtte de volgelingen van Jezus dikwijls door toepassing van straffen tot lastering te dwingen. Hij vervolgde hen in tomeloze woede.

Wat gebeurde er op weg naar Damascus?

Hier werden de vroomheid, de geleerdheid en zijn plannen teniet gedaan. *En ter aarde gevallen hoorde hij een stem, Saul, Saul waarom vervolgt gij mij?* (Hand 9:4). Zijn toekomstplannen vielen in duigen. Tussen de ervaring van Saulus en zijn metgezellen was een groot verschil. Ook zij zagen het licht en hoorden een stem. Saulus wist dat de door hem vervolgde Jezus tot hem sprak. De stem hoorden zijn metgezellen wel, maar ze zagen niemand. Ontsteld en door schrik bevangen waren zijn metgezellen. Zij waren samen met Saulus naar Damascus gegaan met hetzelfde doel: De volgelingen van Jezus ("mensen van die weg") gevangen nemen.

Standbeeld van de apostel in het voormalige Berea (nu Veria).

Saulus was hun leider. Hun motivatie verdween helaas niet na deze gebeurtenis. We lezen echter niet, dat ze tot erkenning van hun zonden zijn gekomen. Daarna horen wij niets meer van hen. Zij zullen in ieder geval naar Jeruzalem teruggekeerd zijn en verslag aan de hogepriester uitgebracht hebben.

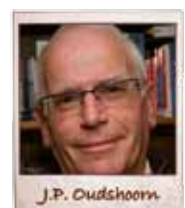
Beste lezer(es),

Heeft u in uw eigen leven, nadat u de Here Jezus op een Bijbelse wijze hebt leren kennen, ook ontdekt dat vroegere vrienden van u vervreemd zijn? Goede vrienden zijn de nieuwe levensweg van Saulus niet gevolgd. Het scheidt afstand.

Romeinen 1:16: *"Want ik schaam mij het evangelie niet, want het is een kracht Gods tot behoud voor een ieder die gelooft, eerst de Jood, maar ook voor de Griek."*

J.P. Oudshoorn

De heer Oudshoorn is bestuurslid en vervult het secretariaat van de vereniging

Let op de bron!

Goddelijk en speels?

Met grote regelmaat worden in kerken en gemeentes nieuwe methodes aangereikt. Zo werd er onlangs via een evangelische kinderwerkersdag in Vlaanderen de Godly Play-vertelmethode aangeboden. Als zondagschoolmedewerkers vinden we het belangrijk dat onze kinderen Bijbelgetrouw onderwijs krijgen. We waren dan ook nieuwsgierig of deze methode ons hierbij kon helpen.

Methode

Godly Play is een rooms-katholieke vertelmethode, die werd aangepast voor de protestants/evangelische kerk. Volgens 'Thomas', de godsdienstdidactische website voor en door leerkrachten van de Katholieke Universiteit Leuven, is Godly Play een speelse vertelmethode voor geloofsinitiatie en – communicatie. De methode heeft als uitgangspunt dat iedereen, en in het bijzonder het kind, God kan ervaren in zijn of haar leven. Er wordt een combinatie aangeboden van spel, rituelen, creativiteit en verhalen. Hierdoor worden jong en oud geholpen om in dialoog met de christelijke traditie, antwoorden te geven op vragen over zinging.

bron: www.godlyplay.nl

Het gaat hierbij niet om kennisoverdracht. De methode is oecumenisch. 'Godly Play gaat niet over 'weetjes' en evenmin over de moraal van een verhaal... Godly Play nodigt uit om in een verhaal binnen te komen en het mee te beleven.

Godly Play:

- is een ervaringsmethode;
- is een ontdekkingstocht;
- ziet spelen als een krachtig leermiddel;
- is multisensorisch (horen-zien-voelen-smaken);
- verkent Bijbelse verhalen en tradities;
- scherpt liturgische gevoeligheid aan;
- heeft een vaste opbouw;
- is creatief en uitdagend;
- stelt het proces voorop en niet een voorspelbaar resultaat.¹

Achtergrond

Jerome W. Berryman,² anglicaan, is de geestelijke vader van deze methode. De ideeën van alle verhalen en materialen die gebruikt worden, komen van hem. Berryman werd beïnvloed door de pedagogie van Maria Montessori³ en de godsdienst

methodes (*Catechesis of the Good Shepherd*) van Sophia Cavaletti.⁴ Cavaletti was op haar beurt ook beïnvloed door Montessori. Verder is hij in aanraking gekomen met het werk van Karl Rahner.⁵ Godly Play ontstond reeds in de jaren '70 in Amerika, pas in 2012 kwam ze in België en Nederland. Berryman ontwikkelde de methode, nadat hij tijdens pastorale bezoeken op de kinderafdeling van een ziekenhuis geconfronteerd werd met 'grote eenzaamheidsgevoelens' bij kinderen. 'Hij wilde de kinderen een godsbeeld geven van een God die steeds bij hen blijft, ook wanneer het einde nabij is. Dit is het godsbeeld van de dragende en aanwezige God.'⁶ Dit bracht hij door het vertellen van verhalen, hij maakte hierbij gebruik van poppetjes. Zo ontstond het 'goddelijk spel'.

Werking

Bij Godly Play wordt uitgegaan van twee fundamentele principes:

1. het inzicht dat kinderen een spirituele openheid hebben vanaf de geboorte;
2. vertrouwen in de kracht van verhalen.

1. www.kuleuven.be/thomas/page/godlyplay

2. www.godlyplayfoundation.org/center-for-the-theology-of-childhood/jerome-berryman-senior-fellow

3. www.montessori.nl/files/media/Het_Montessori_basisonderwijs_m.pdf

4. www.talbot.edu/cc20/educators/catholics/sophia_cavaletti

5. www.kuleuven.be/thomas/page/godly-play-verrijking-of-niet

6. Idem

Veel aandacht wordt er besteed aan de **ruimte** waarin de kindersamenkomst plaatsvindt. Dit zien we ook terugkomen in het montessorionderwijs. De volgende vereisten komen naar voren: open, licht, schoon, degelijk materiaal, speciaal ingerichte boekenplanken, stilte. Er wordt gesproken over een ruimte die 'heilig' is. Men wijst zelfs op de gewenste aanwezigheid van ramen, want *'dan kan de Heer in de ruimte binnenkomen.'*⁷ Ieder kind wordt bij het binnenkomen van de ruimte persoonlijk begroet door een 'deurwachter'. Nadien neemt het plaats in de kring bij de 'verteller'.

Nadat iedereen stil is, begint men met het vertellen van een van de verhalen. Dit wordt in alle rust en stilte gedaan. Alle woorden en gebaren zijn ingestudeerd. Hierdoor ontstaat een bepaalde 'sfeer'. Er wordt gebruik gemaakt van speciaal Godly Play-materiaal (poppetjes, doeken, tafereeltjes,...), het is mooi, duurzaam (en duur) materiaal. De verteller houdt zijn ogen voortdurend gericht op het 'goddelijk speelveld'; er mag geen oogcontact gemaakt worden met de kring. Er zijn verschillende soorten **verhalen**: heilige basisverhalen, liturgische basisverhalen en basisparabels. Nadat de kinderen ouder worden, komen er dan verdiepings- en vervolgens syntheseverhalen. Ook spreekt men van vier *taalsoorten*: taal van de heilige verhalen, van de parabels, van de liturgische verhalen en van de stilte.

De vertelling wordt gevolgd door een **vraaggesprek**. De vragen worden volgens een bepaald stramien gesteld. Iedere vraag wordt ingeleid door de formule: 'Ik vraag me af'. Nu mag er wel oogcontact gemaakt worden. De vraagstelling vindt op vier niveaus plaats: rationeel, emotioneel, exegetisch en persoonlijk.

Nu volgt het 'antwoord' van de kinderen op het verhaal: de **verwerking**. Ze mogen zelf aan de slag gaan en zijn volledig vrij in hun keuze (lezen, knutselen, mijmeren, spelen...).

Vervolgens komen de kinderen terug in de kring voor een dankmoment. Deze afsluitende fase wordt "feestvieren" genoemd. Hierna krijgen ze iets te eten (proeven).

'Met deze fase wil de Godly Play-methode de link leggen naar het sacrale van een kerkdienst, de eucharistie.'⁸

Toetsing

Bewonderenswaardig is het als er aan kinderen in de kerk speciale aandacht wordt gegeven. Het evangelie is voor ieder. Jezus Zelf is hierbij ons voorbeeld (Mk 10:13-16). De vraag is, kan de Godly Play-methode ons hierbij helpen? En kunnen we methodes los zien van hun achtergrond? Kunnen we ze 'neutraliseren'?

Bij het verschijnen van een nieuwe methode moeten we ons altijd de vraag stellen: Wat is de bron? Waar liggen de wortels? We zullen er enkele bekijken.

Zoals we reeds gezien hebben, werd Berryman beïnvloed door Maria Montessori. Ze was een zeer ontwikkelde vrouw, arts en pedagoge. Ze is bekend door het naar haar genoemde montessorionderwijs. Hierbij is de centrale gedachte: 'help/leer mij het zelf doen'. Het kind mag zichzelf ontwikkelen (keuzevrijheid, temporelvrijheid, niveauevrijheid, bewegingsvrijheid). Die vrijheid heeft wel grenzen: er is oog voor het algemeen belang en de daaruit voortvloeiende goede manieren. Als christenen kunnen we onze kinderen niet 'vrijlaten'. We worden opgeroepen om hen te onderwijzen en te leiden (Deut 6:4-9; Mt 28:18vv; Spreuken 3:1-6).

Montessori daarentegen wil het kind geen druk opleggen, hij/zij zal het zelf wel aangeven. Ze hanteert een harmonisch model waarin 'normaliteit' en 'gezondheid' centraal staan. Als de 'opvoeding' (buiten het gezin) in haar opvoedingsmodel goed verloopt, kunnen we een 'betere wereld'; ze spreekt zelfs van een nieuwe wereldorde, verwachten. Ze had een kosmisch, holistisch, evolutionistisch ideaal. Alles dient het grote doel van het leven. Het is duidelijk dat wij niet streven naar een nieuwe wereldorde.

Maria Montessori (1870-1952), bron: Wikipedia

“ Bij het verschijnen van een nieuwe methode moeten we ons altijd de vraag stellen: Wat is de bron? Waar liggen de wortels? ”

7. www.kuleuven.be/thomas/page/godly-play-verrijking-of-niet
8. Idem

Ons verlangen gaat uit naar de komst van de Heere Jezus en naar de vestiging van Zijn Koninkrijk. Ze was ook lid van de Theosofische Vereniging en heeft nauw samengewerkt met theosofen.⁹ Theosofie, 'goddelijke wijsheid', *'verwijst naar de grote waarheden...die verborgen in mythen, legenden en religieuze verhalen, zijn doorgegeven.'* Hierbij geldt: *'Als mensen je vrij om,...., te kiezen hoe je je leven wilt leiden.'*¹⁰ Wij, als christenen, kennen maar één geloof in het bestaan van de ene ware God en in Zijn Zoon Jezus Christus.

Door het contact met de leerstellingen van Montessori en Cavaletti kwam Berryman natuurlijk ook in aanraking met het **rooms-katholicisme**. In het kader van dit onderwerp beperken we ons tot het bekijken van een deel van de *r.-k. doopvisie*. De *r.-k.* kerk doopt kleine kinderen om hen te bevrijden uit de macht van de duisternis en over te brengen naar de vrijheid. Het doopsel neemt alle zonden weg; men wordt erdoor wedergeboren.¹¹ Een rooms-katholiek zal dus geen hinderis ondervinden bij het gebruik van deze methode. De gedoopte kinderen zijn 'christen' en kunnen dus Gods aanwezigheid ervaren. De Bijbel leert ons echter dat we **alleen** christen worden door het geloof in Jezus Christus en Zijn verlossingswerk.

Binnen deze Godly Play-methode spelen 'Bijbelse' verhalen een grote rol. Hoewel de *r.-k.* kerk officieel ook gelooft in de Bijbel als Gods Woord, wordt er in de praktijk heel anders mee omgegaan. Op de website van de afdeling 'pastorale zorg' in België lezen we het volgende *'De bijbel is geen geschiedenisboek en evenmin een correct verslag.... Om hun verhalen te kunnen begrijpen, is het nodig de overstap te maken van de vraag 'Is dat werkelijk zo gebeurd?' naar de vraag 'Wat wil dit Bijbelverhaal eigenlijk vertellen?...'.*¹²

Ook is er binnen de *r.-k.* kerk ruimte voor en gezag door de traditie, buiten-Bijbelse overlevering en openbaring.¹³ Stel hier tegenover het 'sola Scriptura'. Bij deze methode is de verhalenkeuze ook beperkt. Maar heel de Schrift is belangrijk (2Tim 3:16), Gods hele raadsplan moet verkondigd worden (Hand 20:27), 'tota Scriptura'.

Als we dit alles bekijken, komt de vraag in ons op: hoe kan dit alles zo gemakkelijk bij ons binnendringen? Enkele invloeden willen we hier naar voren brengen:

- **De charismatische beweging**
Ook hier is er grote openheid voor buiten-Bijbelse openbaringen en het is dan ook niet verwonderlijk dat de methode ook via deze weg bij ons komt.¹⁴
- **De neo-orthodoxie**
Ook binnen de protestantse én evangelische kerken wordt er vaak niet meer geloofd dat de Schrift het objectieve Woord van God is. Men beweert, dat God individueel tot ons spreekt in openbaringen, als wij Hem ontmoeten.¹⁵
- **De emerging church-beweging**
Deze beweging, die vooral onder de jongere generatie in onze kerken grote invloed heeft, heeft ervoor gezorgd dat een groot deel van alle geloofsleer aan de kant werd geschoven. Ze leert dat we ons moeten aanpassen aan de huidige cultuur. Enkele kenmerken (ervaring boven ratio, spiritualiteit boven doctrine, beelden boven woorden, gevoelens boven waarheid).

Leg hier de Godly Play-methode naast en direct wordt duidelijk waarom deze methode zo kritiekloos en met open armen ontvangen wordt.

- **De oecumenische beweging**
Vele religieuze stromingen streven naar eenheid. Er wordt slechts gekeken naar wat ons samenbindt, geloofsdoctrines worden aan de kant gezet. Godly Play past hier perfect bij.
- **Het postmoderne christendom**
Ieder zijn eigen waarheid. Godly Play wil geen waarheid overdragen, elk kind mag eruit halen wat hij wil. Gezagsverhoudingen vallen weg. Waar is de gave van onderwijs?

- **De contemplatieve beweging**
Deze is ontstaan in de moederschoot van de *r.-k.* kerk. Binnen deze beweging werden er vele technieken ontwikkeld om God beter te 'ervaren'. Denk hierbij aan 'lectio divina', 'luisterend bidden', 'centerend gebed', 'soaking prayer'. Al deze technieken komen niet uit de Bijbel, maar vinden hun oorsprong in de newage-beweging en Oosterse religies. Door de hang naar mystieke ervaringen, naar 'meer', zijn deze technieken inmiddels doorgedrongen in alle geledingen van de kerk. Bij Godly Play wordt ook gesproken over 'binnengaan', 'ontmoeting', 'meditatie'. Lees het volgende citaat: *'...eigenlijk biedt Godly Play een eigentijdse, kindvriendelijke en toegankelijke versie van een oude spirituele praktijk. ...lectio divina uit de monastieke traditie.'*¹⁶

7. www.kuleuven.be/thomas/page/godly-play-verrijking-of-niet

8. Idem

9. www.theosofie.nl/tijdschrift-t/editie-2006/augustus/wie-was-maria-montessori

10. www.theosofie.nl/tvn-info/wat-is-theosofie/

11. Compendium van de Catechismus van de Katholieke Kerk, Gooi & Sticht / Licap, 2013, blz. 89-9.1

12. www.pastoralezorg.be/page/aan-de-slag-met-bijbelverhalen

13. Compendium van de Catechismus van de Katholieke Kerk, Gooi & Sticht / Licap, 2013, blz.23-26.

14. John MacArthur jr., 'De charismatische verwarring', Uitgeverij Novapres, 1994, blz.70-72.

15. Idem, blz. 72-74.

16. http://thomas.theo.kuleuven.be/images/IDGP/prvftp/146-Godly_Play_2012_zomernummer_Random_gezin.pdf

Conclusie

Godly Play werd door Berryman ontwikkeld met goede bedoelingen. Hij wou het kinderleed verzachten van de vaak heel zieke kinderen met wie hij in aanraking kwam. Maar in zijn ijver bleef hij zich niet houden aan Gods Woord, waarin we onze 'enige troost in leven en sterven' kunnen vinden. Hij verloor uit het oog dat wij **alleen door het geloof in Jezus Christus en Zijn verlossingswerk** behouden kunnen en moeten worden willen wij niet voor eeuwig verloren gaan. Hij liet zich leiden door menselijke redeneringen en werd daarbij beïnvloed door de anti-Bijbelse leer van Montessori en Cavalletti. Hierbij kwam hij ook in aanraking met het rooms-katholicisme, dat in haar leer op vele punten van de Bijbel afwijkt en bovendien gezag ontleent aan overleveringen en tradities naast de Bijbel. Via Montessori kwam hij zelfs in contact met de leer van de theosofie!

De kerken van tegenwoordig zijn ook niet ontsnapt aan de tijdgeest, hierdoor zijn er allerlei dwaalleren binnengeslopen. De deur voor de dwaling is opengezet en daardoor kan ook deze methode kritiekloos binnendringen. Laat ons blijven bij hetgeen ons overgeleverd is, doorgaan met toetsen en het evangelie blijven verkondigen (2Tim 3-14vv; Hand 17:10-11; Rom 1:16).

Hierbij moeten we niet uit het oog verliezen dat de satan zich voordoet als een 'engel des lichts'. Dus hoewel de methode werd aangepast aan de protestants/evangelische leer, kunnen we de genoemde, volstrekt on- en zelfs anti-Bijbelse invloeden niet neutraliseren. We moeten de Godly Play-methode dus met grote stelligheid afwijzen! ■

Diny Kuzmenko-Kwakkel

Mevr. Kuzmenko-Kwakkel is gehuwd en (groot)moeder van vijf kinderen en een kleinzoon. Ze heeft de opleiding verpleegkundige A gedaan en heeft ook drie jaar aan het voormalig Bijbel Instituut België gestudeerd. Nu is ze werkzaam in de evangelische gemeente van Zaventem (B), waarbij ze zich vooral richt op onderwijs en kinderkwerk.

Aanbevolen literatuur

Boeken

- Rudolf Ebertshäuser, 'Zerstörerisches Wachstum', Edition Nehemia, 2012
- Rudolf Ebertshäuser, 'Aufbruch in ein neues Christsein?: Emerging Church – Der Irrweg der postmodernen Evangelikalen', CLKV Verlag, 2008
- Roger Oakland, 'Faith undone: the emerging church – a new reformation or an endtime deception?', Lighthouse Trails Publishing, 2008
- Ray Yungen, 'A time of departing: how ancient mystical practices are uniting Christians with the world's religions', Lighthouse Trails Publishing, 2006

Websites

www.rejoicenow.nl
www.internetbijbelschool.nl
www.das-wort-der-wahrheit.de
www.lighthouse trailsresearch.com

Recensie van een misleidend boek

Gevaarlijke invloed van nieuw boek over integrale geneeskunst

Eind vorig jaar zag een nieuw boek, dat christenen wegwijs wil maken bij het onderscheiden van alternatieve geneeswijzen, het levenslicht. Dr. R. Seldenrijk wil een forse handreiking doen in *Duurzame integrale' geneeskunst. Ethische beoordeling vanuit een christelijke levensvisie* (2015, Labarum Academic). Hieronder volgt een beoordeling.

Openheid voor alternatieve geneeswijzen

Veel reformatorische christenen staan open voor homeopathie, acupunctuur, iriscopie en zelfs magnetiseurs. Het boek van dr. Seldenrijk past in deze lijn.

De Bijbel roept op om alle dingen te toetsen en het goede te behouden (1 Thess 5:21) en geesten te beproeven „of ze uit God zijn“ (1 Joh 4:1). Precies dat ontbreekt in het boek van Seldenrijk. Veel gebruikers van alternatieve behandelwijzen zijn geestelijk blind voor de kwalijke kanten van de therapieën. Natuurlijk wijst Seldenrijk klip en klaar zaken als waarzeggerij en toverij af.

Maar hoe zit het met subtielere vormen van kwaad, vormen die slechts door Bijbelse en geestelijke toetsing kunnen worden herkend? Zolang 'toverwoorden' als "bewezen effect", "levensbeschouwelijk neutrale methode", "betrouwbare verklaringen" en een "christelijke therapeut" van toepassing zijn, lijkt alles zich volgens Seldenrijk in een verantwoord kader af te spelen. De vraag is of dat ook zo is.

Homeopathie levensbeschouwelijk neutraal?

Omdat homeopathie een springplank lijkt te zijn naar andere dubieuze genezingsmethoden² zal deze methode hier meer uitgediept worden³. Ook Seldenrijk besteedt bijzonder veel aandacht aan het 'veilig stellen' van deze geneeswijze; homeopathie maakt nog maar liefst 118 van de 552 pagina's van zijn boek uit. Veel pagina's om veel te 'bewijzen'.

Reeds in de inleiding heeft Seldenrijk het over homeopathie als 'een koninklijke aangelegenheid' en 'een levensbeschouwelijk neutrale methode' (pag.356,357). Hij neemt zelfs het woord 'blasfemisch' in de mond ten opzichte van hen die de geestelijke bron van homeopathie betwijfelen (pag. 454,459). De vraag die dan rijst is, of homeopathie voor hem soms 'heilig' is geworden en te vergelijken met een afgod.

Hippocrates, de vader van de homeopathie?

Volgens Seldenrijk kunnen eventuele bedenkelijke geestelijke kanten⁴ bij Hahnemann geen invloed hebben op de methode homeopathie, omdat – zo beweert hij en dat vele malen⁵ - Hippocrates 'de vader van de homeopathie' is, ja, 'de homeopathie reeds beoefende'. Op dit standpunt valt zeer veel, zo niet alles, af te dingen.

Dr. J.W. Nienhuys is zeer duidelijk in zijn artikel *Hippocrates was geen homeopaat!* (Skepsis).

Het lijkt er veel meer op dat niet Hippocrates maar eerder Paracelsus voorloper was van homeopathisch gedachtegoed. Robert Ellis Dudgeon, voormalig uitgever van *The British Journal of Homeopathy*, noemt de opvallende gelijkens tussen de leerstellingen van Hahnemann en Paracelsus.⁶ Volgens Dudgeon moet Hahnemann zijn gedachtegoed deels ontleend hebben aan Paracelsus, hoewel hij hem nergens vermeldt.

Stuart Close merkt op, dat homeopathie niet ontwikkeld is door de ontdekking van de similiawet⁷ (gelijksoortigheidswet): "Velen vóór Hahnemann, vanaf Hippocrates⁸,

1. Integraal = het samengaan van verantwoord regulier en alternatief.
2. De Franse homeopaat Michaud stelde tijdens een congres van natuurgeneeswijzen, reeds in 1976: "De integratie van esoterie (leer voor ingewijden) en de wetenschap is mogelijk, en homeopathie moet een belangrijke rol gaan spelen als de link tussen deze twee wijzen van denken." *Healing at any price? The hidden dangers of alternative medicine*, Samuel Pfeifer, World Ltd, 1988, pag. 155.
3. Als deze methode vrijuit gaat, geldt dat tegelijkertijd voor ook andere genezingswijzen.
4. Ronduit godslasterlijk is Hahnemanns uitspraak dat de Here Jezus Christus 'een aartsdweper' zou zijn en Confucius daarentegen 'een verlichte meester'. *Genezing uit het Oosten?*, pag. 24,25.
5. Pag. 356, 369, 389, 415, 441, 445, 449, 458.
6. *Lectures on theory and practice of homeopathy, Lecture 6: Homeopathic principle in medicine before Hahnemann*, 6, Robert Ellis Dudgeon, Hpathy Ezine, pag. 6, January 29, 2016. *Similarities between Hahnemann and Paracelsus.*, Robert Ellis Dudgeon, (presented by Peter Morrell), extracted from his Lectures: *On the theory and practice of homeopathy* 1853, pag. 9-18
7. Het Similia-principe luidt: men geneze het gelijkende door het gelijkende, oftewel 'Similia similibus curentur'.
8. Volgens homeopathisch arts Rudolf Tischner was een gelijksoortigheidsprincipe bij Hippocrates niet 'homeopathisch', maar zeer algemeen en oppervlakkig ontwikkeld; meer geregeld sprak hij van genezing door het tegengestelde. *Geschiede der Homöopathie*, Rudolf Tischner, Springer Verlag, Gmbh, Januari 1900, pag. 31.

hebben glimpen van de similiawet opgevangen ... Het similiaprincipe was van geen praktisch nut, totdat het verwante principe van potentiëren en de minimumdosis ontdekt was, en dat was pas door Hahnemann.⁹ En de voorloper van het idee van potentiëren was Paracelsus.¹⁰

Homeopathie: geen spirituele krachten maar micromaterie

Bij homeopathie gaat het, zo zet Seldenrijk uiteen, om nano-geneeskunde, het bestaan van een watergeheugen, veranderingen van thermoluminescentie¹¹ en kwantumfysica en – wie weet – zelfs bosonen (pag. 427, 428, 395, 401-403, 441).

Interessant zijn de bevindingen van een nanowetenschapper en een hoogleraar fysische chemie, die ik benaderd heb. Zij stellen dat er maximaal 4 of 5 waterstructuren zijn (en niet 3000-4000, zoals het aantal homeopathische middelen), die 50 femtoseconden¹² bestaan.

Door het vele schudden kunnen verder, zo stelden zij vast, enkele ionen of moleculen van de glaswand in de oplossing overgaan. Deze kunnen de veranderde thermoluminescentie verklaren. Met andere woorden: dit zijn geen aanwijzingen voor homeopathische micromaterie, maar vervuilingen van het 'medicijn'. Bosonen¹³ en kwantumfysica hebben niets te maken met homeopathie.

Homeopathie een spirituele geneeswijze

Helaas heeft Seldenrijk geen Bijbelse toetsing uitgevoerd en geestelijke achtergronden niet uitgediept, waardoor hij essentiële gegevens mist. Zoals het feit dat Hahnemann meester in een vrijmetselarijloge was, waarin het paracelsisch gedachtegoed centraal stond.

Verder, dat Hahnemann zich liet leiden door paranormaal begaafde meesters als Swedenborg, Paracelsus en Mesmer en 'zijn meester Confucius'. Zijn werk zou, aldus de Hahnemann-biograaf H. Fritsche, 'mediaal' - door hem als medium - ontstaan zijn.

In *Alchemy in homeopathy* betoogt W. Perry, dat Hahnemann meerdere stappen van Paracelsus'¹⁴ alchemis-

chisch procédé, om het 'arcanum' (geheimmiddel) uit de materie te destilleren (de spirituele kracht), overnam.¹⁵

Essentieel voor de beoordeling is ook het feit, dat Hahnemann zelf in paragraaf 269 van de in 1810 gedrukte *Organon* verklaart, dat het bij het proces van potentiëren om niets anders gaat dan om het vrijkomen van de 'innerlijke, spirituele, medicinale krachten van de ruwe grondstoffen'. Niets daarover in het boek van Seldenrijk.

Ook heeft hij kennelijk nog nooit gehoord van de wrange vruchten van homeopathie, zoals het ontstaan van lichamelijke klachten, een verlies aan geloofszekerheid bij het sterven, een verlies aan vrede. Zou het kunnen zijn dat de vele scheuringen binnen de vergadering der gelovigen mede een gevolg zijn van de homeopathische invloed van Voorhoeve, de bekende homeopathische arts?

Van de vele pagina's over homeopathie (118) besteedt Seldenrijk er ruim 70 aan wetenschappelijke bewijsvoering, ongeveer 10 aan het bestrijden van zijn opponenten en slechts 2 aan geestelijke toetsing (pag. 434-436).

Christenen, bevrijd uit de occulte wereld, mogen geen getuigenis geven over het occulte karakter van een geneeswijze

Seldenrijk kan het niet laten om denigrerend te schrijven over zijn opponenten, van wie ik er één ben. Hij omschrijft hen als "mensen afkomstig uit bepaalde kringen." Daarmee doelt hij kennelijk op andere christelijke denominaties.

Met zijn opmerking dat je een ex-alcoholist zelfs geen tafelwijn moet geven, wil Seldenrijk mensen die in hun leven met occultisme te maken hebben gehad de beoordeling van het occulte karakter van bepaalde zaken ontzeggen. Daarmee slaat hij de plank mis. Is iemand die in een moeras heeft vastgezeten waar – ten onrechte – een bordje stond met de tekst "Veilig!", niet bij uitstek de juiste persoon om anderen te waarschuwen?

“ Helaas is er geen Bijbelse toetsing uitgevoerd en zijn geestelijke achtergronden niet uitgediept. ”

9. *The genius of homeopathy – Lectures and essays on homeopathic philosophy*, Chapter XIV: *Potentiation and the infinitesimal dose*, pag. 265, Stuart Close.

10. Paracelsus and fluxion potencies, IHA Transactions, 1905, pag. 93, B. Fincke.

11. Deze veranderingen zouden volgens homeopaten structuurkenmerken van water zichtbaar maken.

12. 1 femtoseconde = 10-15 van een seconde. Ultrafast memoryloss and energy distribution in the hydrogen bond network of liquid H₂O, M.L. Cowan c.s., Nature, Vol. 434, 10 March 2015, pag. 199-202.

13. Deze ontstaan slechts wanneer deeltjes met grote snelheid op elkaar botsen (deeltjesversnellers, CERN).

14. Voor Paracelsus was 'de natuur' een zoon van God!

15. *The alchemy in homeopathy*, uit: *Studies of comparative religion*, Vol. 16, No 1-2, winter-spring 1984, pag.21-56.

Kruiden versus homeopathische middelen

Nogal eens wordt homeopathie in het rijtje gezet van 'puur natuur' en 'iets wat God in Zijn schepping gelegd heeft'. In kruiden (fytotherapie) zijn inderdaad door de Schepper moleculaire substanties gelegd die kunnen dienen tot opbouw en herstel. Dit in tegenstelling tot homeopathische middelen, waarin moleculen niet meer aanwezig zijn en het gaat om door de mens gemanipuleerde, alchemistisch bereide (toverij) spirituele en geen materiële middelen. Bij homeopathie is mijns inziens eerder sprake van ontschepping.

Standaardwerken gemist

Helaas mis ik meerdere standaardwerken bij Seldenrijk, als het gaat om het bewijzen van de werking van homeopathie. Zoals onder meer *Trick or treatment? Alternative medicine on trial* (2008) van prof. Edzard Ernst. Deze Engelse hoogleraar complementaire geneeskunde, die begonnen was als homeopathisch arts, kwam na jarenlang intensief onderzoek tot de conclusie dat homeopathie hoogstens een placebo-effect heeft.

Nog enkele andere geneswijzen in het boek van Seldenrijk

1. Antroposofische geneeskunde

Seldenrijk komt tot de conclusie, dat antroposofie als levensvisie in strijd is met het christelijk geloof, maar de praktische toepassing ervan in bijvoorbeeld antroposofische geneesmiddelen is 'zinnig en verantwoord'. Dat de middelen veelal homeopathisch¹⁷ zijn en bij zon- en maanstanden¹⁸ gezaaid en geoogst worden, is kennelijk geen probleem.

2. Acupunctuur

Seldenrijk stelt in zijn opiniebijdrage verder dat acupunctuur zonder taoïsme, ofwel Westerse acupunctuur, neutraal is en daarom door een christen te gebruiken. De waarheid is geheel anders. Tijdens mijn opleiding Westerse acupunctuur werd ik volledig ingewijd in de leer van

yin en yang, meridianen, vijf-elementenleer en de occulte polsdiagnostiek. Acupunctuur is niet los verkrijgbaar, en dus beslist geen levensbeschouwelijk neutrale methode.

Heel bedenkelijk vind ik ook zijn bewering dat een christelijke therapeut 'het verschil' maakt.

3. Mindfulness

Over mindfulness (boeddhisme) merkt Seldenrijk op: „Het is mijns inziens daarom een voorwaarde dat mindfulness als methode door een christentherapeut wordt aangeboden.”¹⁹ Alsof een verkeerde methode door een christen geneutraliseerd wordt. Ook adviseert hij de methode *christelijke mindfulness*, waarin enige 'boeddhistische elementen van mindfulness' verwijderd (liever gezegd: verbloemd of gekerstend...) zijn: het woord *zitmeditatie* is vervangen door *zitten met aandacht* (verbloeming), en *yoga-oefeningen* door *rek- en strekoefeningen*. Verder de toevoeging van het Jezusgebed (mantra...) en het meditatief Bijbel lezen (lectio divina), of het mediteren over teksten van 'christelijke' auteurs als Henri Nouwen²⁰ en de Benedictijner monnik Anselm Grün²¹ (pag. 314-317).

4. Therapeutische aanraking

Seldenrijk gelooft ook dat er zich een energieveld om het lichaam bevindt, een zogenaamde aura²² (pag. 351). Daarmee opent hij de gedachtewereld voor het bestaan van meridianen, voor de wetenschap van Kirlianfotografie (aurafotografie) en de vegatest (aangepaste vorm van elektro-acupunctuur)²³ pag. 337-338).²⁴ Verbijsterend is het dat hij stelt dat therapeutisch touch (TT), geleerd bij het Nederlandse *Van Praag Instituut* (!)²⁵, een veilige methode is om dit energieveld te behandelen. De Nederlandse variant zou veilig zijn, omdat bij genoemd Instituut bij de cursus compassie en liefde belangrijke elementen zijn. Hij vraagt zich af: moeten christenen niet met deze zelfde elementen zieken bejegenen? Bidden, masseren en zelfs de handen opleggen?

16. Nederlandse vertaling *Bekocht of behandeld?* (2011)

17. Van een medewerker van een groot homeopathisch bedrijf vernam ik dat de schudmachines voor homeopathische middelen bij antroposofische bedrijven lemniscaatvormig schudden. Een lemniscaat is een liggende acht = occult symbool dat de kringloop van de levenscyclus weergeeft en de verbinding legt tussen beide werelden van de mens: de zichtbare wereld van de schijn (maya) en de onzichtbare wereld van de goden. *Occult zakwoordenboek. Het occulte tegen het licht*, R.H. Matzken, T.H. Ligtenberg, 4e herziene en uitgebreide druk, 2006, Stichting Johannes Multimedia.

18. Biologisch-dynamische landbouw van Rudolf Steiner. Weet Seldenrijk van het koemestpreparaat 500? In september wordt een verse koehoorn gevuld met koemest en begraven in de aarde. Omstreeks Pasen wordt de hoorn uitgegraven en de inhoud homeopathisch verdund in september - als de zon in het dierenriemteken Maagd staat - op de akker aangebracht. De hoorns zouden een accu van ether- en astrale kracht zijn. *Astrale koehoorns - De filosofie van biologisch-dynamische landbouw*, Bram de Boer, Skepter 16-4-2003.

19. *Pleidooi voor duurzame geneeskunst* (een interview naar aanleiding van het boek *Duurzame en integrale geneeskunst* van R. Seldenrijk), Wim van Hengel, RD 10 oktober 2015, pag. 6,7.

20. Het contemplatief gebed bij Henri Nouwen leidde tot het zien van 'beelden' van Jezus, Maria, enkele rooms-katholieke heiligen maar ook de Dalai Lama en Ramakrishna op de innerlijke muren van zijn hart...

21. Zijn evangelie: "God vergeeft mensen, omdat Hij liefde is, niet omdat Zijn Zoon gestorven is." Voor Grün is een God die Zijn Zoon aan het kruis laat sterven bloeddorstig en wreed; zo'n God wil hij niet! Maar dan is Grün ook geen christen!

22. De aura is de door esoterici en parapsychologen aangeduide stralenkrans of halo om het stoffelijke lichaam, waarneembaar door paranormaal begaafde mensen. De aura bestaat volgens deze mensen uit 7 lagen of bewustzijnsniveaus, gaande van het etherische (fijnstoffelijke), tot het astrale, het spirituele en goddelijke niveau. De Bijbel kent geen etherisch lichaam of aura, maar constateert dat bij het sterven 'de adem' (ziel of geest) van de mensen kinderen opstijgt naar boven en de adem (het leven) van de dieren neerdaalt in de aarde. (Pred 3:21, 11:6) Met het bouwen op waarnemingen van occult begaafde personen begeven we ons in drijfzand.

23. En te zijner tijd misschien van chakra's?

24. Bioresonantietherapie noemt Seldenrijk "niet strijdig met Bijbelse gronden ... , maar verder (nog) onbewezen qua werking". (pag. 336)

25. Weet Seldenrijk niet, dat dit instituut onderzoek doet naar paranormale verschijnselen en onderwijs en advies geeft op dit terrein, let wel onderwijs in paranormale methoden als therapeutisch touch en geleide visualisatie?

Zijn er oppervlakkig geen overeenkomsten tussen therapeutische aanraking en christelijke handoplegging? (pag. 352).

Natuurlijk wijst Seldenrijk 'paranormaal' en 'magnetisme' af, maar is kennelijk blind voor het feit dat TT bij Bijbelse toetsing niet anders is dan: paranormaal en magnetisme.

Hij is niet op de hoogte van het feit dat beoefenaars van TT gaandeweg paranormale gaven ontwikkelen als heldervoelendheid en magnetiseren. TT wordt ook wel de Westerse zuster van reiki genoemd. De gevolgen van TT behandelingen kunnen ernstig zijn en leiden tot depressies, angst, driftaanvallen en een aantasting van het geloofsleven. Datzelfde geldt ook voor mindfulness.

5. EMDR (*Eye Movement Desensitization and Reprocessing*)

In het artikel *Alternatieve geneeskunde lang niet altijd verwerpelijk* (RD, 13 februari 2016) gaat Seldenrijk in op EMDR, een binnen de ggz met succes gebruikte methode ter behandeling van psychotrauma's. Met nadruk merkt hij op: "Bij dit opnieuw beleven van reële, meegemaakte gebeurtenissen, wordt er geen geest of duivel bijgehaald." Bij nauwkeurige geestelijke toetsing blijft geen enkele basis over voor een dergelijke bagatelliserende uitspraak.²⁶

Conclusie

Tegenover chronische ziekten²⁷ staat de reguliere geneeskunde vaak met lege handen. Vandaar dat velen op zoek gaan naar een alternatief. En die zijn er in deze tijd meer dan genoeg: ongeveer 450! Met alternatieven kan op drie manieren worden omgegaan. Het ene uiterste is dat we alle alternatieve geneeswijzen afwijzen, het andere dat we klakkeloos overall op af gaan onder het motto "Als het mij maar helpt!" De derde manier is kritische selectie.

Als christen zijn we daarenboven op zoek naar veilige alternatieven, die niet in strijd zijn met ons geloof. Het komt aan op goede keuzes, en die

kunnen slechts gemaakt worden als we eerst ons huiswerk goed doen. "Toets alles en behoud het goede!" Bij die toetsing is het nodig 100% Hem te betrekken, die onze Leidsman wil zijn, ook hierin.

"Want ieder die bidt, die ontvangt; wie zoekt, die vindt; en voor wie klopt zal opengedaan worden" (Matt 7:8).

Wetenschappelijke en Bijbelse toetsing zijn broodnodig.

We dienen er volop rekening mee te houden, dat er onder de oppervlakte van onschuldig klinkende therapieën een geloofsrover schuil kan gaan. (Gen 3:4-5, 2 Kor 11:14) En die moet hoe dan ook ontmaskerd worden. (Ef 5:11)

Seldenrijk is naar mijn overtuiging in deze opdracht – ook al noemt hij soms zeer behartenswaardige dingen - niet geslaagd en toont in zijn boek helaas een groot gebrek aan geestelijk onderscheid en echte Bijbelse toetsing.

De grote dingen – waarzeggerij en toverij – wil hij afwijzen²⁸, maar hij onderkent niet de subtielere vormen van kwaad, vormen die slechts door Bijbelse en geestelijke toetsing kunnen worden herkend. Zijn het vooral niet juist de kleine vossen, die de wijngaard bederven? (Hooglied 2:15) Het moeilijkst is de beoordeling van homeopathie, vandaar dat langer stilgestaan is bij de toetsing hiervan. Persoonlijk kom ik steeds meer tot de overtuiging, dat als homeopathie – qua geestelijk gehalte – niet doorzien wordt, dat automatisch tegelijk geldt voor meerdere geneeswijzen. Homeopathie is ook het moeilijkst te 'pakken', omdat de methode zo 'natuurlijk' lijkt. Als de geestelijke angel van deze geneeswijze ontmaskerd wordt, lukt dat vaak ook makkelijker bij de beoordeling van andere geneeswijzen.

Seldenrijk is een warm pleitbezorger van homeopathie. Is het niet onder meer daarom dat in zijn voorstel voor integrale geneeskunst naast enige veilige vormen van complementaire

“ **Wetenschappelijke en Bijbelse toetsing zijn broodnodig.** ”

(= de reguliere therapie aanvullende) therapie helaas behandelwijzen meekomen als: klinische homeopathie, antroposofische geneesmiddelen, klinische acupunctuur, therapeutische aanraking (geleerd in het Van Praag Instituut...), mindfulness door christelijke therapeuten (...), orthomanele geneeskunde²⁹, EMDR en bioresonantietherapie? (pag. 519).

In het boek *Genezing uit het Oosten? Alternatieve therapieën getoetst* (2011) kom ik tot het volgende palet van voor een christen aanvaardbare complementaire behandelwijzen: fysiotherapie, fysiologische ontspanningsoefeningen, zoals bijvoorbeeld progressieve spierontspanning van Jacobson, triggerpointmassage, fytotherapie, fytotherapeutische aromatherapie, gedragstherapie, neuraaltherapie en orthomoleculaire therapie.³⁰ ■

Drs. R.J.F. van der Ven

De heer Van der Ven is arts en theoloog en verzorgt lezingen en spreekbeurten over onderwerpen rond geloof en gezondheid.

26. Zie het artikel *EMDR, een aanwinst bij PTSS ...*, R. van der Ven, Het Zoeklicht, 27 november 2015
27. Volgens Seldenrijk is ruim 49% van de Nederlanders chronisch ziek. (pag. 14)

28. Hoofdstuk 4: *Duistere machten en onderscheidingsgave.*

29. Hij is er kennelijk niet van op de hoogte dat de grondlegger mevrouw M. Sikesz met de behandeling van de wervelkolom meer op het oog had: de occulte chakra's die uitmonden in de ruggengraat.

30. In het boek *Van kwaal tot erger? Alternatieve geneeswijzen besproken door een ex-natuurarts* (1997) worden de achtergronden van homeopathie en acupunctuur veel uitgebreider besproken, maar ontbreken geneeswijzen als reiki en mindfulness.

Gezondheid en ziekte

Wegen naar genezing

Door het boek van dr. R. Seldenrijk, "Duurzame en integrale geneeskunst", is er in het RD een discussie ontstaan over het gebruik van alternatieve geneeswijzen zoals homeopathie en acupunctuur. Gelukkig waren er reacties die op de achtergrond van voornoemde geneeswijzen wezen. Op de site van B&O staan eveneens twee artikelen over homeopathie. Onderstaand artikel is een lezing die mevrouw Nannen voor de organisatie van christenartsen in Kirovograd/Oekraïne op 03.05.1996 gehouden heeft. Het gaat nu niet sec over alternatieve geneeswijzen. Ziekten kunnen totaal verschillende oorzaken hebben: organische en niet-organische. Ook kan God met een speciaal doel een ziekte gebruiken.

1. Ziekte en Gods oproep tot bekering

Het grootste probleem in het leven van een mens is niet een ziekte, maar zijn zondige aard, waaruit de individuele zonden tegenover God en de medemensen voortkomen. Een ziekte brengt geen scheiding met God, maar de zonde, de eigenge-rechtigheid, het zelfbeschikkingsrecht, het egoïsme, enz.

De mens is *door* God voor God geschapen. Maar er is niemand die God, zijn Schepper, zoekt. Ieder natuurlijk mens zoekt zichzelf, niet Gods wil en Gods eer, maar zijn eigen wil, zijn eigen eer (Rom 3:10-19). Kenmerken van de mens in de eindtijd zijn onder andere een toename van de eigenliefde, geld en zonde, in plaats van liefde tot God, Zijn Woord en wil en de medemensen (2Tim 3:1-7). Zo

gaat de mens op de brede weg die leidt naar het verderf, dat betekent het eindgericht van God en daarna het eeuwige verderf (Mat 7:13).

God wil echter niet de eeuwige scheiding van Hem, maar dat ieder mens zich afkeert van zijn eigen zondige weg en zich tot Jezus Christus bekeert (Hand 17:30,31; Hand 20:21; Luc 24:47; Rom 2:4; 2Petr 3:9). Daarom staat de Heere Jezus aan de levensdeur en klopt Hij aan. Zijn doel is dat de mens de deur opent, zodat Hij binnen kan komen om het leven te reinigen, te vernieuwen en bruikbaar voor God te maken.

De Heere Jezus klopt op verschillende manieren aan bij een mens:

- door het Woord van God, dat hij hoort of leest (Rom 10:17; Hand 8:26-40; Ps 107:20);

- door Zijn genadebewijzen in het leven, misschien een bescherming, genezing of gebedsverhoring in een crisissituatie (Rom 2:4);
- door moeilijke wegen, bijvoorbeeld een ziekte, als de mens het kloppen van de Heere Jezus door Gods Woord en Zijn genade niet hoort (Ps 77:3; Jes 26:16).

Het goddelijke doel is dat de mens niet alleen hulp, maar God zelf zoekt, de deur opent voor de Heere Jezus en aan Hem de leiding en het doel van het leven overgeeft.

Het Bijbelse geneesmiddel is in dit geval een radicale bekering *van* de zonde en zelfgerechtigheid *tot* God in Jezus Christus (Hand 26:18; 1Thess 1:9-10), onverschillig of nu wel of niet een genezing van het (vergankelijke) lichaam optreedt. Het grootste wonder, de hoofdzaak in het leven, is niet de (tijdelijke) gezondheid, maar redding voor het eindoordeel van God, bevrijding van de macht der zonde en de ik-gerichtheid, tot een gezegend leven *uit* God, *met* God en *voor* God in Jezus Christus.

Helaas luisteren veel zieken niet naar Gods roep tot bekering. Zij willen alleen lichamelijke genezing, zoals koning Asa (2 Kron 16) of gaan zelfs de door God verboden weg van het bijgeloof, zoals koning Ahazia (2 Kon 1:1-1), dat wil zeggen een occulte methode van diagnostiek of genezing.

2. Ziekte en niet vergeven schuld

Dood en ziekte zijn in de grond van de zaak gevolgen van de zondeval, dat wil zeggen Gods oordeel over de ongehoorzaamheid van de eerste mens (Rom 5:12,19; 6:23). Daarom zal ieder mens eenmaal sterven en daarna komt het oordeel van God (Hebr 9:27).

Daarnaast kan er een verband zijn tussen een ziekte en *persoonlijke* schuld voor God en mensen. Voorbeelden in de Bijbel zijn onder andere Mirjam, de zus van Mozes (Num 12:1-16) en koning David (Ps 32:1-5; "Zolang ik zweeg...").

In principe kan elk volharden in een zonde tot een gezondheidsprobleem leiden, zoals bitterheid, gram, haat, onverzoenlijkheid, nijd, zelfmedelijden, leugen en bedrog, geldzucht en alcoholisme (1Tim 6:9,10). Hoeveel ziekten zouden niet vermeden kunnen worden, als men dagelijks er voor zou willen zorgen voor God en mensen een goed geweten te hebben (Hand 24:16; Hand 23: 1; 2Tim 1:3). Ook een vlucht in ziekte, bijvoorbeeld uit angst voor een test of een grote verantwoordelijkheid, is een zonde. Er zijn bovendien ook zieken die *niet* gezond willen worden, omdat ze dan niet meer in het middelpunt staan, geen hulp of woonruimte meer zullen krijgen. Er zijn zieken die een ziekte misbruiken om anderen daarmee te manipuleren of te tiranniseren. De Heere Jezus wist wat hij zei, toen Hij een man die 38 jaar ziek was, vroeg: "Wilt u gezond worden?" (Joh 5:6).

Gezondheid is echter geen verdienste, geen bewijs, dat men zo goed of vroom is. Gezondheid is een onverdiende genade – ziekte is niet altijd eigen schuld.

In het geval dat er sprake is van een persoonlijke zonde, is het Bijbelse geneesmiddel:

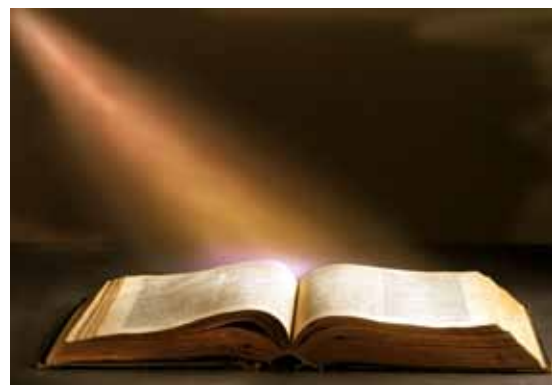
- de zonde(n) oprecht en concreet belijden aan God (1Joh 1:9-10; Spr 28:13);
- zo nodig ook de zonde aan de betrokken medemens belijden, dat wil zeggen de "Zacheüs' weg gaan". (Luc 19:8);
- de mensen vergeven die je onrecht aangedaan hebben (Mat 6:12; 18:21-35).

3. Ziekte en verkeerde leefwijze

De Heere Jezus kocht met Zijn dierbaar bloed niet alleen onze ziel, maar de hele mens. Daarom hoort Hem de hele mens toe, ook het lichaam (1Kor 6:19-20). Anders gezegd, ons lichaam is niet ons eigendom. Ieder mens zal dan ook voor God rekening moeten afleggen wat hij in en met dat lichaam gedaan heeft (2Kor 5:10) – natuurlijk ook wat hij met het lichaam van een medemens gedaan heeft, bijvoorbeeld als arts, specialist en chirurg.

Toch gedraagt de mens zich meestal zo alsof het lichaam hem toebehoort; hij is onbekeerd in datgene wat en wanneer hij wil; drinkt, rookt, gebruikt drugs of tabletten en ruïneert daarmee zichzelf – en misschien ook zijn echtgenote en familie. Hoeveel ziekten ontstaan niet door zulke zonden! Er zijn uiteraard lever- en longzieken, die niet drinken of roken, of verslaafde rokers die een hoge leeftijd bereiken, zoals Churchill, maar dat verandert aan dit feit niets.

Naast deze vele zonden met de *mond* zijn er vele zonden met de *ogen*, die tot een ziekte kunnen leiden, bijvoorbeeld het zien van pornografische beelden, het lezen van een horoscoop of occulte lectuur, kijken naar tv-programma's met horror, geweld en spiritistisch geïnspireerde sciencefiction. Zulke tv-programma's geven een nieuwe stressbelasting, waardoor de mens niet tot rust komt na een gewone dag, die al genoeg opwinding, lawaai en informatie kent. Niet alleen de zenuwen, maar ook de ogen worden overbelast.

Daarbij komt het misbruik van de *oren*, die graag luisteren naar perverse muziek of muziek die geïnspireerd is door Afrikaans heidendom of Indisch hindoeïsme. Te grote geluidsterkte leidt tot oorbeschadigingen.

Veel wordt er gezondigd op *seksueel* gebied, wat dan geslachtsziekten en psychische problemen met zich meebrengt. Dat er prostituees zijn die geen geslachtsziekte krijgen, doet aan dit feit niets af.

Een hoge politieambtenaar zei eens dat veel seksuele geweldplegingen voorkomen zouden worden als meisjes en vrouwen niet zulke korte rokken zouden dragen. Datzelfde geldt natuurlijk voor te strakke kleding. Zelfs sommige moeders en meisjes, die zich gelovige christenen noemen, laten zich door de mode leiden, in plaats van door Gods Woord en brengen zichzelf en anderen, waaronder medechristenen, in verzoeking. (Rom 14:13; 1Kor 10: 32; 2Kor 6:3)

Hoeveel ziekten zouden voorkomen kunnen worden als men Gods Woord in Rom 6:12-16; 12:1-2; 1Kor 6:13-20) gehoorzaamde?

In dit verband is het Bijbelse geneesmiddel:

- oprecht en concreet de schuld voor God en mensen belijden (1Joh 1:9);
- het hele leven *en* lichaam, met zijn leden, voor het eerst of vernieuwd overgeven aan de Heere Jezus Christus;
- zich bewust onder de tucht van de Heilige Geest stellen (Gal 5:22; 1Kor 9:23-27; 1Thess 4:3);

- zich bewust door Gods liefde laten leiden, die bijvoorbeeld wat betreft muziek en kleding niet zichzelf zoekt en niet onverstandig is (1Kor13:5).

De vraag is echter: wil je vrij worden, vrij van alle hedonisme, verslavingen en egoïstische begeerten?

4. Ziekte en levensproblemen

In principe zouden alle levensproblemen tot slaapstoringen en ziekten leiden, als God niet zijn Zoon Jezus Christus en Zijn Woord gegeven had. God zelf moedigt ons aan, Hem aan te roepen in de nood (Ps 50:15). De Bijbel staat vol adviezen en getuigenissen over geneesmiddelen, bijvoorbeeld bij angst voor het leven of sterven (Ps 31:16a) of voor mensen (Ps 27:1-5; Hebr 13:5, 6); bij zorgen (Fil 4:6-7; 1Petr 5:7); bij verdriet na de dood van een geliefd persoon (1Thess 4:13-14; Jac 4:7 let op de volgorde in dit vers); bij gevoel van eenzaamheid (Mat 28:20).

Iemand noemde de Psalmen het "vakboek voor angst, zorgen, eenzaamheid en droefheid", en de Heere Jezus is de "Vakman" ook op dit gebied! Bovendien mogen en zullen wij gebedsgemeenschap zoeken met een Bijbelgetrouwe broeder of zuster, als we er zelf niet uitkomen (Gal 6:2).

5. Ziekte en occultisme in ruimere zin

Hoeveel ziekten kunnen ontstaan door:

- bijgeloof;
- waarzeggerij, waaronder diagnostische waarzeggerij zoals handlezen, iriscopie, Chinese

- tong- pols- en chardiagnostiek, voetzoolreflexdiagnostiek;
- toverij, waaronder niet-wetenschappelijke genezingsmethoden, door een arts dan wel een leek, of deze nu door een christen of niet-christen toegepast wordt;
- spiritisme (contact met veronderstelde doden, onder wie Bijbelse personen); handoplegging, dat wil zeggen genezing vanuit onwetenschappelijke en on-Bijbelse bron of met on-Bijbelse middelen (hand op radio, verrekijker, tijdschrift of foto leggen als contactmiddel met de genezer; met de handen een keten vormen, zodat de genezende krachten 'doorstromen'; reiki, genezingsmagnetisme enz);
- genezing door een mens met de gave van genezing uit verkeerde bron, bijvoorbeeld door een zogenaamde geestesdoop (Mat 7:21-23);
- bezigzijn met occulte lectuur, met occultisme via de radio, tv, internet, smartphone;
- gevolgen van onvergeven occulte schuld van ouders t.a.v. hun kinderen.

Het Bijbelse geneesmiddel is dan:

- de persoonlijke schuld op dit terrein eerlijk en concreet belijden (1Joh 1:9);
- zich laten reinigen van elke bezoedeling van de geest (2Kor 7:1);
- de Heere Jezus bidden om bevrijding van elke invloed van de duisternis, ook door (groot) ouders (1Joh 3:8b);
- alle lectuur en voorwerpen die daarmee samenhangen, vernietigen (Hand 19:29-20);
- leven en lichaam voor het eerst of bij vernieuwing zonder voorbehoud overgeven aan de Heere Jezus (Rom 12:1-2);
- in geloof vasthouden aan Gods Woord, dat de Heere Jezus aan het kruis op Golgotha de heerschappij van de duisternis gebroken heeft (Kol 2:13-15).

6. Ziekte en genezing

Gods gedachten zijn niet onze gedachten, Zijn wegen niet de onze. God heeft een hoger doel dan genezing van het vergankelijke lichaam, namelijk dat Jezus Christus in Gods kinderen gestalte krijgt (Gal 4:19; Rom 8:29). Daarom weten we, dat alle dingen meewerken ten goede, voor hen die God liefhebben (Rom 8:28). Alle dingen: ook zwakheid, handicap, ouderdomsklachten, een ziekte.

Zo zijn er lijden *ter opvoeding* van God de Vader (Hebr 12: 6-11), lijden *ter beproeving* (1Thess 2:1-9) en lijden *ter bewaring* (2Kor 12:7-10). Hoofzaak voor een kind van God is niet de gezondheid – laat staan tot elke prijs – maar dat God tot Zijn goddelijk doel komt en verheerlijkt wordt (Hebr 12:4-11).

Het Bijbelse geneesmiddel in deze situaties van Gods vaderlijke tucht en toetsing:

- de fysieke problemen uit de hand van de soevereine, liefdevolle wijze Vader "ja Vader" leren nemen: ook deze situatie in Uw hand mag mij alleen dienstbaar zijn (Rom 8: 28-29), Uw genade in de Here Jezus, waaruit ik dagelijks mag putten, is in Uw ogen mij genoeg. (Joh 1:17; 2Kor 4:6-12; 5: 1-5);
- dagelijks scheppen uit de volheid van Jezus, genade op genade (Joh 1:16; Jes 40:31; Ps 138:3) en vanuit de nood zien op Jezus Christus (Hebr 12:2);
- er aan vasthouden dat God niet boven vermogen beproeft (1Kor 10:13; 1Petr 1:6-9);
- leren dagelijks te danken, zij het misschien ook onder tranen (Ps 50:23; Ef 5:20; 1Thess 5:18);
- gebedsgemeenschap zoeken (Gal 6:2);
- ook in lichamelijk en ander lijden kunnen wij tot eer van God en tot zegen van anderen zijn (vgl. Joni Eareckson Tada: *A Step Further*, 1978).

7. Ziekte en demonische aanvallen bij kinderen van God

Er zijn kinderen van God die bij verkondiging of pastoraat, bij lezingen of literatuur, geroepen zijn de werken

van de duisternis bloot te leggen, bijvoorbeeld op filosofisch, politiek, psychologisch, theologisch terrein of met het oog op niet wetenschappelijk diagnostisch/therapeutisch handelen.

Dan kan de wereld der duisternis overgaan tot de tegenaanval, bijvoorbeeld in de vorm van een ziekte bij dit kind van God of in zijn familie. Het is geen wet; het hoort eigenlijk niet te gebeuren!

De Bijbelse hulp voor kinderen van God in een dergelijke situatie is:

- dagelijks de geestelijke wapenrusting aantrekken (Ef 6:10-17); toevlucht bij de Heere zoeken (Spr 18:10);
- voortdurend een leven leiden van geloof en heiliging en dan
- in geloof, in de Naam van Jezus de aanval van de duisternis afwijzen (Jac 4:7; 1Petr 5:8-9). ■

E. Nannen

Mevr. Nannen is zendelinge en publiciste. In Zwitserland verscheen het boek "C.G.Jung – der getriebene Visionär". Voor Bijbel & Onderwijs schreef ze o.a. "Als Genesis 1 – 3 geen geopenbaarde geschiedenis zou zijn ...." en "Bijbel of Koran – De vraag naar de Waarheid".

In onze webshop:
www.bijbelenonderwijs.nl

Genezing uit het oosten? Alternatieve therapieën getoetst.

408 blz.
€23,50

Literatuur van Bijbelgetrouwe christenen

- Drs.med. Ruud van der Ven: *Genezing uit het Oosten? Alternatieve therapieën getoetst*. O.a. homeopathie, pag. 19/32. Voorhoeve, 2011
- Klaus Stemmler: *Homöopathie – Religion der sanften Macht*. Verlag 7000, Marienheide, 1996/2
- Dr. med. Wolfgang Vreemann: *Was hilft, was heilt? Ein Arzt beantwortet Fragen zur alternativen Medizin*, Chr. Verlagsanstalt, o.a. Homöopathie, pag. 110/132, Dillenburg, 2005/3
- Dr. med. Manfred Heide: *Irrwege des Heils, o.a. Homöopathie*, pag. 158/180, Verlag Klaus Gerth, Asslar, 8e druk, 1994
- Dr. med. Georg Mühler: *Heilkraft durch verdünnen? Homöopathie – was steckt dahinter?* Chr. Literatur Verbreitung, Bielefeld, 1992
- Dr. med. Samuel Pfeifer: *Gesundheit um jeden Preis? O.a. Homöopathie – kosmische Energie in Flaschen?* Pag. 73/88, Brunnen-Verlag, Basel, Gießen
- Dr. med. Reinhard König, *Sanfte Verfahren, o.a. Homöopathie*, pag. 64/81, Hänssler Verlag
- Prof. Dr. med. Manfred Weise: *Heilung durch kosmische Energie? Alternativmedizin im Licht der Bibel*, IABC Verlag, 2006, o.a. Homöopathie, pag. 16/24

Van alleen wetenschappelijke kant:

- Prof. Dr. med. Otto Prokop: *Medizinischer Okkultismus*, 1974/4,
- Prof. Dr. med. Otto Prokop met Dr. med. Fritz Donner: *Homöopathie*
- Prof. Dr. med. Otto Prokop en Wolf Wimmer: *Der moderne Okkultismus*

“ In principe zouden alle levensproblemen tot slaapstoringsen en ziekten leiden, als God niet zijn Zoon Jezus Christus en Zijn Woord gegeven had. ”

DOORDENKER:

“Want zangers weten dikwijls zelve niet, wat groter is: de smart die zingen doet of wel de vreugd, die alle leed vergoedt.”

Jacqueline van der Waals

Waar een keuze voor een school toe kan leiden.

Je moet als ouders voor je kind een school kiezen. Je neemt schoolgidsen door en je kijkt naar websites. Wat mooi als je ziet staan: Op de scholen staat de Bijbel, als het onfeilbare woord van God, centraal. De keuze wordt gemaakt. Al zijn er familieleden die je waarschuwen, je zet door. Helaas wordt al gauw duidelijk dat jouw Bijbels uitgangspunt niet met dat van de school overeenstemt.

School met de Bijbel!?

Een school met de Bijbel in eigen dorp: hoe mooi kun je het hebben. Een school waar de Bijbel als het onfeilbare woord van God centraal staat. Met een gerust hart zijn we als ouders deze nieuwe fase van ons leven ingegaan. De kleuterperiode was begonnen en er werden thuis liederen gezongen van Jezus die onze Redder is. Als moeder kon ik alleen maar dankbaar zijn dat deze werkelijkheid op school verteld werd. Al snel kwamen er kleine scheurtjes in die blijdschap. Sander kwam thuis met vreemde verhalen uit boeken over draken, spoken, kabouters en sprookjes.

Geestelijke strijd

Op school probeerde onze zoon zo nu en dan aan te geven dat bepaalde boekjes volgens hem fout waren. Als moeder merkte ik, dat het een niet begrepen hoofdstuk was en werd het afgedaan met 'fantasie'. Het begin van de geestelijk strijd was begonnen. Sander werd niet begrepen, wanneer hij vertelde over de draken die in de (leer-) boeken voorkwamen. "Het was een kind met teveel fantasie en dat zou zeker na de kleutertijd toch eens moeten stoppen", zo werd mij verteld.

Er was iets 'mis' met hem en vele gesprekken volgden, handelingsplannen werden opgesteld om zoonlief van zijn fantasie te verlossen. Daarnaast stond hij sociaal-emotioneel niet stevig in z'n schoenen. Nu zagen wij als ouders ook dat hij geen haantje de voorste was, maar wij vonden dat dit ook te maken had met het niet begrepen worden. De tijd verstreek en positief blijven benaderen op school zou de oplossing bieden. Er kwam een nieuw plan om hem wekelijks gesprekjes en spelletjes te laten doen samen met de onderwijsassistente. In eerste instantie ging ik hiermee akkoord. Al snel merkte ik dat het juist averechts werkte. Hij ging elke dinsdagmiddag met tegenzin naar school.

De gespreksspelletjes werden op een gegeven moment toneelstukjes met een paar andere kinderen: een toneelstukje waarin Sander tovenaars moest spelen samen met een heks voor zijn sociaal-emotionele ontwikkeling! Uiteraard gingen wij daarmee niet akkoord. De veiligheid was ver te zoeken. Ondertussen kreeg ik voor moederdag een mandalahart¹ dat onze zoon op school had gemaakt. Ook werd hem verteld dat de moslims dezelfde god hebben als de christenen.

Kanjertraining

Een nieuw schooljaar was begonnen. Het werd een goed jaar, vrij rustig en sociaal-emotioneel ging onze zoon volgens de school vooruit. Hij voelde zich prettiger dan het jaar ervoor. Wel was er een paar keer een occulte film en kwamen er weer mandalatekeningen.

Toen het einde van het schooljaar naderde, kwam de informatie dat de school in het volgende cursusjaar met iets nieuws zou beginnen: *de kanjertraining*. De eerste weken zouden 'gouden weken' worden. Ik wist niet wat dat betekende, maar ik werd gewaarschuwd door een moeder die mij op de gevaren van de training wees. Zij gaf mij het advies dit uit te zoeken.

Zie webshop van B&O.
Kijk ook naar de e-versie.

Tot mijn schrik moest ik toegeven dat ik ook ziende blind en horende doof was. Ik heb aanwijzingen gehad en er niets mee gedaan. De gouden weken waren inmiddels begonnen en de kanjertraining stond op de agenda. De informatie van de school was beperkt.

De eerste twee schoolweken moest hij tijdens een rollenspel² boos zijn. Ik zette vraagtekens bij deze spellen. Voor een goede binding en sfeer in de groep moest hij de volgende oefening doen: Op stoelen gaan staan en erover lopen en dan het geluid van zijn lievelingsdier maken.

Waarvoor dit? Voor een goede binding in de groep! Ook werd een Keltische zegen geleerd. Verder nog mindmapping, energizers, concentratietechnieken en ontspanningsspelletjes. Dat alles om de sfeer te bevorderen. Na een aantal weken waren de gouden weken afgerond, maar de oefeningen zou de school blijven gebruiken.

1. Op de site van Bijbel & Onderwijs staan twee artikelen over mandala's: <https://bijbelenonderwijs.nl/occult-en-licht/mandalas/> en <https://bijbelenonderwijs.nl/occult-en-licht/mandala>

2. Op de site van Bijbel & Onderwijs staat een artikel over rollenspel: <https://bijbelenonderwijs.nl/bijbel-en-onderwijs/rollenspel>

Ik ging antwoorden zoeken. Veel advies ingewonnen en gebeden en uiteindelijk bevestiging gehad van het bestuur van Bijbel & Onderwijs. Mijn vermoedens waren juist: Dit is on-Bijbels. Het komt uit een foute bron.³ Ik geef nog een voorbeeld.

De kinderen moesten met de groep buiten op het plein in een kring staan en dan met de tenen tegen de hakken van een ander kind, zo dicht mogelijk tegen elkaar aan en dan op schoot van het kind achter je gaan zitten.

Een lied dat tussen de oefeningen door gezongen werd, was:

*Dit is mijn verlangen: U prijzen, Heer;
met mijn hele hart aanbid ik U.
Al wat binnen in mij is, verlangt naar U;
alles wat ik vinden wil is in U.*

*Heer, ik geef U mijn hart,
ik geef U mijn ziel;
ik leef alleen voor U.
Leid de weg die ik ga
elk moment dat ik besta;
Heer, doe uw wil in mij.*

De training werkt met vier kleuren: wit, zwart, rood en geel. Bij geel ben je het bange konijntje, dat moet veranderen. Alles wat zwak is, kan volgens het instituut niet. Het moet de wereld uit.

Een andere school!

Bijbelse en pedagogische bezwaren werden ingediend. Er zijn rechten en plichten in het onderwijs en het bleek niet verplicht te zijn hieraan deel te nemen⁴. De directie stond onverwachts op de stoep om mij te 'bedanken' voor de Bijbelse bezwaren. Er was overleg geweest met het bestuur, maar men bleef bij het voorgenomen standpunt. De scholen distantiëren zich van new age, antisemitisme en boeddhistische elementen, maar ze gaan wel door met de training, oefeningen en concentratietechnieken. Hier had ik geen vrede mee en wij gingen als ouders er niet mee akkoord. De bezwaren werden opnieuw voorzichtig uitgelegd.

Hoewel afgesproken was dat onze zoon niet aan de kanjertraining deel zou nemen, werd niet gedaan wat overeengekomen was. Hoe ging de school met een kind van negen jaar om! Het verontrustte ons. Voorzichtig de school weer ingelicht, maar het werkte averechts.

Toen de directie bemerkte dat we als ouders niet zouden stoppen, werd er een document opgesteld met daarin afspraken die betrekking hadden op de deelname aan de kanjertraining met daarbij energizers, ontspanningsspelletjes of concentratietechnieken. Eenmaal het document in handen wisten wij het zeker: **Ons kind moet van deze school af.**

We hebben toen besloten dat we op zoek naar een andere school gaan.

Met dit document dat door de school opgesteld was, konden wij niet instemmen. Het was in wezen een handelingsplan. Het hield in hoe op sociaal-emotioneel gebied met onze zoon moest worden omgegaan. Hij hoefde niet aan de kanjertraining deel te nemen, maar moest er wel bij aanwezig zijn. Onze zoon zat dus aan de kant en zijn klasgenoten deden de oefeningen die bij de kanjertraining hoorden. Is dat pedagogisch verantwoord? Waarom kan hij niet met een opdracht in een andere ruimte werken? Nee, hij moest toekijken naar de oefeningen en de concentratie-technieken van de groep.

Goed, stof afkloppen en je kind aanmelden bij een andere school. Ondertussen werd Sander ziek en eerlijk gezegd moet ik stellen dat ik daar dankbaar voor was. Hij zat thuis en inmiddels was er een gesprek op een andere school geweest. Sander meldde ik dus ziek bij de school en deelde gelijk mee dat wij als ouders voor een nieuwe school gekozen hadden. De "nieuwe" school zou contact met de directie opnemen, want dat was het protocol. We wachtten in spanning op het bericht voor toelating op de nieuwe school. Na een week werden we opgebeld met de vraag waar Sander bleef. Er werd zelfs verwacht dat hij binnen twee dagen weer kwam. Na deze twee dagen heb ik onze zoon opnieuw ziek gemeld. Gelukkig kwam een toelatingsgesprek van de nieuwe school. De strijd was gestreden. Na afscheid nemen kon Sander beginnen. De rust is terug. Al gauw had hij zijn plekje gevonden. Hij geniet van zijn nieuwe omgeving.

Als afsluiting een tekst die voor ons als gezin centraal staat: Jozua 24:15: **Maar ik en mijn familie zullen de Heer dienen.** Wij mogen en kunnen niet buigen voor andere goden. ■

De naam van de auteur is bij de redactie bekend en de naam van de zoon is gefingeerd.

De redactie had enkele afbeeldingen uit het oefenboek van de kanjertraining willen gebruiken, maar vanwege de gretigheid van het instituut om juridische procedures aan te gaan daarvan heeft afgezien, ook al valt het gebruik mogelijk onder het citaatrecht.

3. Zie ook <https://bijbelonderwijs.nl/bijbel-en-onderwijs/soep-van-keistenen-de-kanjertraining-op-de-korrel>

4. Op grond van art. 23 hebben ouders wel het recht de kanjertraining te weigeren voor hun kind(eren). Je kunt de momenten van de training op school opvragen. Na overleg kan je kind tijdens de training in een andere ruimte een opgedragen taak uitvoeren op basis van art. 23 en niet in de laatste plaats op basis van de *contra indicatie* van de zijde van het kanjerinstituut als gedeponereerd bij het NJI. Het laatste komt hierop neer: **Als een ouder zich niet in de training kan vinden, dan is de training ongeschikt.**

Kort nieuws

➤ IN MEMORIAM

Het kantoor ontving een rouwkaart i.v.m. het overlijden van een oud-bestuurslid, Jan van IJken, die van 1980 – 1990 in het bestuur zat. Boven de kaart stond de tekst uit Ps 121:8: *De Here zal uw uitgang en uw ingang bewaren van nu aan tot in eeuwigheid.* De heer Van IJken is 78 jaar geworden. De secretaris heeft namens het bestuur de familie gecondoleerd. ■

➤ FLYER OVER NIEUWE UITGAVEN B&O

Op de meegezonden flyer staan de covers en korte beschrijvingen van de inhoud van de nieuwe uitgaven: *Homeopathie – een christelijke geneeswijze?* en *Genezing met de drie onderwerpen Geneeskunde en wereldbeeld, Wegen naar genezing en Gods genezingsbelofte – voor wie?* De korte beschrijving op de flyer van de brochure *Genezing* maakt duidelijk hoe fundamenteel Bijbelgericht denken is. De volgende opmerking is beslist niet overbodig. Aan de ene kant neemt de medische wetenschap toe aan de andere kant duiken in toenemende mate allerlei ziekten op mede door het eigen gedrag, zoals verkeerd en teveel eten, roken, alcohol en drugs en zonden op seksueel gebied. Niet alleen (groot) ouders worden daardoor fysiek getroffen, ook hun (klein) kinderen. Wat wil God in zulke gevallen hen daarmee zeggen? Realiseren wij ons goed dat het lichaam van ons en onze kinderen niet ons eigendom is, maar van Hem die ons – inclusief ons lichaam – “gekocht en betaald” heeft met Zijn bloed? (1Cor 6:12-22) Tot de christelijke opvoeding behoort ook dat opvoeders deze Bijbelse opdracht de hun toevertrouwde kinderen voorlezen en voorleven. ■

➤ MEISJES VAN AMPER 10 JAAR GEDWONGEN OM TE TROUWEN

Een toenemend aantal jonge meisjes in Iran wordt gedwongen om te trouwen, waarschuwen mensenrechtenexperts van de VN. Daarmee keuren ze wetten af die seksuele gemeenschap toestaan met meisjes van amper negen jaar. Een toenemend aantal ‘meisjes van 10 jaar en jonger wordt onderworpen aan een gedwongen huwelijk met een veel oudere man’, zei het VN-comité voor de Rechten van het Kind. Wat het probleem nog erger maakt, zijn wetten die seks met kinderen van amper negen jaar goedkeuren en die seksueel misbruik van nog jongere kinderen niet strafbaar stellen, stelde het comité. Het bracht nog meer verontrustende kwesties ter sprake, waaronder het feit dat jongens in het land strafrechtelijk verantwoordelijk worden beschouwd als ze 15 zijn en meisjes als ze negen zijn. Dat betekent dat kinderen vanaf deze leeftijd onderworpen kunnen worden aan ‘straffen met marteling of wrede, vernederende behandeling’, zei het comité. ■

Bron: wayoflife.org 26 februari 2016

➤ DRAGO PECENICA

Bij het werk van deze uit Bosnië afkomstige en nu in Nijkerk woonachtige kunstenaar kun je je afvragen of het een foto of schilderij is. Zijn techniek is uniek. Hij gebruikt alleen een pen en scraperboard (een soort karton). Eerst maakt hij een foto van zijn onderwerp. Het scraperboard bestrijkt hij met kalk, daarna brengt hij kleur aan. Met een chirurgienloep op krast hij elk lijntje uit, dat hij op de foto ziet. Zo ontstaat een uiterst, verfijnd beeld. De schilder van kerkinterieurs, Henk Helmantel, is één van zijn bewonderaars. ■

➤ ISLAM

Een bericht in *Middernachtsroep*, nr. 01/2016: Het is nog maar de vraag of het realiteit wordt, maar Saoedi-Arabië heeft al aangekondigd dat het 200 moskeeën voor vluchtelingen in Duitsland wil financieren. Zo willen ze de vluchtelingen helpen. Hun reden waarom ze niet zelf islamitische vluchtelingen opnemen is enigermate bizar: die zouden “niet zo goed in onze cultuur passen”.

Volgens een mededeling in het blad van de *Karmelmission* (01/2016) worden in de *Koning-Fahd-drukkerij* in Medina (Saoedi Arabië) jaarlijks meer dan tien miljoen Korans voor de hele wereld gedrukt. ■

➤ EEN WAARSCHUWING OVER REIKI

Reiki is een populaire “alternatieve geneeswijze” die gebruikmaakt van een zogenaamde “healing touch” (*geneeskrachtige aanraking*). Volgens de American Hospital Association

maakte in 2007 15% van de ziekenhuizen gebruik van reiki. Een artikel in *The Washington Post* van 16 mei 2014 was getiteld "Reiki Goes Mainstream" (*Reiki gaat met de grote stroom mee*). De geneeswijze is aangeprezen door Oprah en Dr. Oz. Het woord "reiki" is Japans voor "geestelijk geleide levenskrachtenergie". Het is een occulte geneeswijze die zogenaamde "universele genezingsenergie" leidt en o.a. ontspanning en lichamelijke genezing tot doel heeft. De volgende waarschuwing is afkomstig uit "My Mother Is Doing Reiki" (*Mijn moeder houdt zich met reiki bezig*), *Lighthouse Trails*, 9 februari 2016: "Mijn moeder is betrokken bij de newage-beweging en laat zich al jaren behandelen met reiki; onlangs is ze zelf met die geneeswijze begonnen. Ze past het toe bij vrienden en familieleden (Ik ben de enige christen in de familie).

Ik heb zelf al jaren last van rugpijn en ze wilde bij mij reiki toepassen. Ik heb altijd "nee" gezegd, maar nadat ik onderzoek heb gedaan naar deze geneeswijze, besloot ik haar te vertellen dat mijn geloof strijdig is met reiki en dat de 'energie' eigenlijk demonisch is (Het was een moeilijk gesprek).

Ze mediteert regelmatig en praat met 'haar engel', aan wie ze alle goede dingen die gebeuren, toeschrijft. Ze raakt er steeds dieper in betrokken. Mijn moeder zegt dat ze tot Jezus' bidt, voordat ze reiki toepast. Ze gelooft niet in de Bijbel, in elk geval niet in het grootste gedeelte ervan. Ze gelooft ook niet dat Jezus God is, maar ze gelooft dat Hij is gekomen om de weg naar God te wijzen. Dit is overduidelijk een andere Jezus. Eén van haar engelen is 'als een beste vriend' en heeft een naam." ■

Bron: wayoflife.org, 26 februari 2016

➤ N.D.WILSON

Ouders verbaasden zich er terecht over dat hun zoon met de boeken "100 Cupboards" en "Dandelion fire" van de auteur N.D.Wilson uit de schoolbibliotheek thuiskwam.

De hoofdpersoon uit het boek ontdekt dat de kasten in huis door- gangen naar andere werelden zijn. Alleen in die werelden komen veel- vuldig heksen, tovenaars en "faeren" (vreemde, magische figuren) voor. Eén heks wordt gesterkt door het drinken van bloed van haar slachtofers. Kun je dit met fantasie afdoen? Geven zulke boeken geen aanzet tot occulte beïnvloeding? De ouders namen het wijze besluit om dit met hun zoon te bespreken en verbo- den de boeken verder te lezen. Ook al wordt Wilson wereldwijd zowel in seculiere als in christelijke bladen ge- waardeerd - *Christianity Today* heeft hem in 2014 een "Boek-van-het-jaar- award" in de categorie "Spiritualiteit" gegeven - , er staat overduidelijk in 1Thess 5:22: *Onthoudt u van alle soort van kwaad*.

Hoe opmerkzaam moeten ouders zijn met welke boeken hun kinderen uit de schoolbibliotheek van algemeen christelijke, gerefor- meerde en reformatorische scho- len thuiskomen. ■

➤ EEN VASTE BURCHT IS ONZE GOD

Daar staat dan op die oude school- plaat de augustijner monnik, Maar- ten Luther, tegenover de rooms- katholieke clerus en de wereldlijke macht. Aan het eind van de middel- eeuwen - de kerk had toen een over- heersende positie -, laat de uit Erfurt komende Luther de Schrift spreken. De rijksdag van Worms (1521) is een keerpunt in het verstaan van de Bij- bel: Voeg aan dat getuigenis niets toe, geen zeven sacramenten en geen goede werken.

"Wij dan, gerechtvaardigd uit het ge- loof, hebben vrede met God door onze Here Jezus Christus" was toen en is nu een kerntekst. Kunnen protestanten en rooms-katholieken de reformatie- herdenking in 2017 samen houden? Dat is een cruciale vraag. Zijn de r.-k. leerstellingen in de loop der eeuwen veranderd? Als o.a. in de brief aan de Hebreëen diverse keren staat dat Jezus' volbrachte werk op Golgotha "eens en voor altijd" heeft plaatsge- vonden, kun je dan dat offer onbloed- dig herhalen? Mag je voor de hostie knielen? Is de bijzondere plaats van de priesters juist? Soms worden de handen van hen gekust. Komt die verering overeen met teksten uit 1Petrus 2:9 en Openbaringen 1:6 waar staat dat allen die Jezus Chris- tus hebben leren kennen tot een koninkrijk, tot priesters zijn gemaakt?

Daar in het land van de reformatie, Duitsland, de evangelisch lutherse kerk en de rooms-katholieke kerk het plan hebben om de herden- king samen te doen, heeft volgens het Duitse blad "Topic" (maart 2016) een aantal Bijbelgetrouwe christenen het voortouw geno- men om uitgaande van de centrale begrippen van de reformatie een ander geluid te laten horen. Zo is er een concerttournee van een 45 personen tellend koor dat als thema heeft: *Christus alleen, de Schrift alleen, de genade alleen, het geloof alleen*. Op 28 oktober 2017 is er in Wittenberg een speci- ale dag met het motto: *Reformatie i.p.v. oecumene – alleen de Schrift, alleen het geloof*. ■

► BIJBELACTIE

In 2015 is er door B&O een bedrag naar de zendingsorganisatie *Eusebia* in Stuttgart overgemaakt voor een Bijbelactie in Libanon en Syrië. Volgens de gebedsbrief (04/2016) is de eerste druk van de nieuwe testamenten voor Pasen in vluchtelingenkampen – 1,5 miljoen Syrische vluchtelingen – in Libanon al uitgedeeld. Ook werden deze Bijbels in Damascus, Aleppo en Latakia verspreid. De brief vermeldt dat de honger naar het Woord van God groter was dan verwacht werd. De nieuwe testamenten werden als 't ware uit handen gegrist. Een tweede druk is al aan de gang. **Geen wonder dat het dankgebed is dat ondanks alle politieke spanningen de Here Jezus deze dienst mogelijk heeft gemaakt.** ■

► HET ANTWOORDENBOEK VOOR KIDS, DEEL 1 EN 2

Creationistische organisaties in Duitsland, *Wort und Wissen*, en in de VS, *ICR*, hebben in hun webshop diverse instructieve uitgaven voor de jeugd over de problematiek creatie/evolutie met prachtige illustraties. Het is te waarderen dat Grace Publishing House in Veenendaal twee gebonden boeken van elk 48 pag. voor de leeftijd van 6-12 jaar heeft gepubliceerd: deel 1 gaat over *Schepping en zondeval* en deel 2 over *Dinosaurussen en de zondvloed van Noach*. Deze uitgaven van de auteurs Ken Ham & Cindy Mallot ogen aantrekkelijk. Op de linkerpagina staat een foto van de jongen of het meisje die de vraag stellen en op de rechter staat niet alleen het antwoord, maar ook een tekstverwijzing, Alles in heldere kleuren en opvallende achtergronden. Daarom is zo'n uitgave voor de jeugd van grote waarde, omdat het huidige christelijke onderwijs in al zijn vormen niet meer een Bijbelgetrouw antwoord wat betreft creatie geeft. De prijs voor elk deel is €7,95

Tenslotte enkele vragen uit de boeken:

- Hoe heeft God alles uit niets geschapen?
- Hoe pasten alle dinosaurussen in de ark?
- De slang praatte met Eva. Waarom kunnen slangen nu dan níét praten?
- Waar bleef al het water na de zondvloed?

Zulke boeken behoren niet alleen thuis, maar zeker ook bij elke groepsleerkracht van het basisonderwijs een plaats te hebben. ■

► IDENTITEIT

"In hoeverre kan je aanspraak maken op de christelijke identiteit van een basisschool? Mag je je kind weghouden van zaken die niets met de identiteit te maken hebben." Dat waren cruciale vragen van ouders. Hoe moet je ermee omgaan, als je ontdekt dat on-Bijbelse zaken aan de orde zijn? Je zoon doet mee in een musical in verband met het afscheid van groep 8, maar in die musical zegt de waarzegster dat ze met geesten kan praten. Verder komen er verliefdhedsaffaires in voor. Moet je de onbereikbare liefdes en de genoemde geesten voor humor aanzien of zijn er andere normen? Staat er niet: *Onthoudt u van alle soort van kwaad* (1Thess 5: 22)? Stelling nemen heeft consequenties, want in dit geval moet je je richten tot groepsleerkrachten die volgens de schoolgids zich moeten houden aan het uitgangspunt van de school.

De ouders hebben in een keurig en evenwichtig bericht hun standpunt wat betreft de musical verduidelijkt en bovendien hebben ze andere mogelijkheden vermeld. Ze hebben gewezen wat het begrip identiteit van een christelijke school inhoudt. ■

► MANNELIJK OF VROUWELIJK?

Als het aan de 60-jarige Amerikaanse filosofe Judith Butler ligt, zal dat Bijbels uitgangspunt moeten worden opgeheven. Van de gemeenteraden van Brighton en Hove City (Gr.Br.) ontvingen honderden gezinnen een brief waarin gevraagd werd het geslacht van hun kinderen aan te geven. Er zijn zo'n 60 mogelijkheden. Het gaat hier om de anti-Bijbelse gender-ideologie. ■

Bron: Topic 05/2016

www.bijbelenonderwijs.nl

info@bijbelenonderwijs.nl